

Радомир Продановић

ТРИ ПЕСМЕ
ИЗ ОСТАВШТИНЕ*

СУНЧЕВ СМИРАЈ

Све бледе сенке да утоле би хтеле
сијање што блуди из ока,
све бледе сенке на мах јасније и светле
хоће да навуку на око тмину,
а мира нема.

О како је мало,
кад речено пође да луга страшно кроз људе,
из тебе пође ради умирења,
а мира опет нема.

И оно у сне, у срца се увлачи,
пискаво диже дамаре на руци, жељом великом,
хтело би да писне и писком да умири,
а мира нема.

* У доступном нам делу песникове оставштине (коју смо добили сусретљивошћу госпође Зденке Бркић), пронашли смо и ове три песме које нису објављене у књизи *Глас*. Песма „Сунчев смирај” је двапут (с одређеним изменама) исписана песниковим рукописом, али у прозном облику. Пошто је било очито да није реч о песми у прози, уз сазнање да је Продановић код неких других дужих песама остављао за крај питање графичког прелома, то смо „Сунчев смирај” сами преломили, следећи ауторов приступ у песмама сличне мелодијске линије. Вршене су још тек неке правописне интервенције.

Хладно кроз гомилу за срцем кад се ходи
далеко вуче страст за њим,
кроз белину бола и златост уживања,
хладно вуче кроз гомилу дубље,
а мира опет нема.

Ах зашто гледати далеко у дубину,
где плавога не види се крај
и зашто да на крају мир свије гнездо?

Зашто осећати да је далеко далеко
недогледно наше распињање
и распети се кад се у прах претворимо,
а мира да нема прашини расутој,
већ даље и даље у немир да се уђе?

Вечери једне,
кад дан обиђе свој круг
мирно снивала ми душа,
мирноћом још дубље желела да тоне,
ал' мира опет не.

И гледах лозе зелене што сумрак облачи,
тише и мирније њихале се оне,
на стабљици танкој видех смирај дана,
али мира не.

И погружена кроз редове зелених лоза
мајка годинама смиривала срца
и руком на Сунце што залази тихо
махала да мирно у души јој буде.
Само за ту ноћ, само за тај трен
у црном мајка руком махала,
за миром махала,
ал' мира нема.

И годинама је гледам,
час бледу и умирену, јаку час као Бог,
и њему пружала руке и њега молила за мир
и годинама браздом на лицу писала,
ал' ни њему мира нема.

И било је вече и сумрак
и све је тихо жудело за миром.
Кандило жућкасто титрало у мраку
и пламен жути журно у смирај.
И замре све и соба и лоза
и тихо све у сан се баца

и сан да умири, ноћни или вечни,
на очи бацаше покров беличасти
да умири да се усни,
ал' ни њему мира нема.

Ја будан или заспао, свеједно ноћ или дан.
Ал' мрак видим да се њише.
Ја будан, мрак у оку миран,
у души мени немирно.

И мрак ми казује, да сним
и тихо пише реч на зиду,
да варљиво склопим очи.
И титра мрак
и црним певуши крај уха мог.
Нећеш чути ништа,
бацићу мој варљиви покров на твоје ухо
и биће ти мир и замрећеш снен.
Ал' ни њему мира нема.

Лоза зашущта а мишљах да је уснула
и бела од ње откиде се реч,
кроз прозор у мрак улете к мени.
И бела реч у лик се створила
и бели лик кроз мрак,
ни сан ни јава већ тихо
седа крај ногу мојих
и бео лик са косом светлом
миран се спусти и не рече ништа,
а мојој души мира нема.

И бела рука забеласа,
на чело моје спустила се лако,
са чела на груди и рамена оба
и крст мекан бео покрио ме свога.

И опет лоза зашущта тихо
и тихим шушњем лик се одмаче.
Он миран оде од мене далеко
оде у мрак оде у ноћ.

И усних и кроза сан потрчах за њим
и окрену се Он, а коса засветле и рече:
веруј, у том је мир.

Зашущта лоза кроз мрак.
Моји дишу тихо,
ја сам будан, а они уснули.

Шушти лоза,
и она дише и све није мирно,
али сада знам да има у души
места и за мир.

*

Господе, означи молим Ти се
путањом којом да ти прилазим.
И где места одмору да хватам —
а незлобиво руком води ме,
на сва раскршћа, да и скретања
Теби у славу отпевам.

Господе, реци зашто се једни о друге
многе дневи пребијају,
те да сазнам у њима докле сам,
и у мени најубогији дан
окончењем је ли — или сам ја,
за убоге конач сатворен.

Господе, и током својим,
да ли ће и без мене протећи,
и у оку Твом са њима само,
јеси ли ишта без човека Ти —
а је л' човек без протеча њима
у души и без Тебе, бог.

ТЕБИ

Рукама сплети ме,
бршљанасто обви ме —
хладно је и под сунцем,
самоме.

Приљуби топлину,
дахом дигни ме —
земљи и под небом,
тешко је.

Срцем упи ме,
Богу пригни ме —
у свему, и Његово,
једно је.